

سوالات درس یازده مطالعات اجتماعی هشتم

ص ۶۴

نکته: هنگام ظهور اسلام در شبه جزیره ی عربستان، خسرو پرویز بر ایران، حکومت می کرد. او دعوت پیامبر(ص) را برای قبول اسلام نپذیرفت

۱) **اوضاع ایران در آستانه ی حمله اعراب مسلمان چگونه بود؟** وقتی خسرو پرویز به دست پسر خود به قتل رسید، رقابت و دشمنی در درون دربار ساسانی، بیشتر شد - شورش های فرماندهان و دخالت های آنها در رقابت های سیاسی، روحیه سپاهیان را تضعیف کرده و توان جنگی آنان را کاهش داده بود - مردم به دلیل وجود نظام طبقاتی، بی عدالتی ها و تبعیض های اجتماعی و مالیات های سنگین از حکومت ساسانیان ناراضی بودند - بر اثر طغیان رودهای دجله و فرات زمین ها و مزارع حاصلخیز از بین رفت - قحطی و شیوع بیماریهای طاعون و وبا اوضاع را بدتر کرد

ص ۶۵

نکته: ابوبکر خلیفه ی اول، فرمان حمله به مرزهای حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را صادر کرد

نکته: در زمان خلافت عمر، بخش اعظم ایران به دست اعراب مسلمان فتح شد.

۲) **نبرد قادسیه را توضیح دهید؟** ارتش ساسانی در نبرد قادسیه از سپاه مسلمانان که روحیه بالاتر و انگیزه بیشتری داشت شکست خورد. در این جنگ، رستم فرخ زاد فرمانده سپاه ساسانی کشته شد و مدتی بعد تیسفون پایتخت ساسانیان با غنائم بسیار به تسخیر اسلام درآمد

۳) **سلسله ی ساسانی چگونه سقوط کرد؟** در نبردی که در نهاوند رخ داد، ضربه نهایی بر پیکر ارتش ساسانی وارد شد، به طوری که یزدگرد سوم، آخرین پادشاه ساسانی، دیگر نتوانست سپاهی را برای مقابله با اعراب مسلمان گردآوری کند. پس از جنگ نهاوند، شهرها و ولایات ایران یکی پس از دیگری به تصرف مسلمانان درآمدند. سرانجام با ورود سپاه اسلام به خراسان، یزدگرد سوم به دست آسیابانی در مرو به قتل رسید و امپراتوری ساسانی که بیش از چهارصد سال بر ایران فرمانروایی کرده بود، به پایان رسید.

۴) هنگام حمله ی اعراب مسلمان مردم ایران چه کردند؟ به دلیل ظلم های صورت گرفته از سوی حکومت ساسانی، مردم نه تنها حکومت را برای مقابله با سپاه اسلام یاری نمی کردند بلکه پادشاه خود را نیز کشتند

ص ۶۶

۵) اوضاع ایران در دوره خلافت امویان (بنی امیه) چگونه بود ؟ امویان حکومت خود را بر پایه خشونت و ظلم بنا نهادند و چندان به دستورات دینی پای بند نبودند. - اشراف و سران قبایل عرب ، بر بیشتر ولایات ایران حکومت می کردند - بنی امیه به قوم و نَسب خود ، فخر فروشی می کردند - قوم عرب را برتر و شریف تر از سایر اقوام می پنداشتند - اقوام غیر عرب از جمله ایرانی ان مورد تحقیر و توهین قرار می گرفتند - ایرانیان اجازه نداشتند مقام و منصب های مهم مانند حکومت ولایات یا فرماندهی سپاه را عهده دار شوند

نکته: مرکز خلافت امویان در شهر شام (دمشق امروزی) بود

۶) در دوران بنی امیه کدام امامان به شهادت رسیدند ؟ در دوران بنی امیه علاوه بر امام حسن و امام حسین ، امام سجاد و امام محمد باقر (ع) نیز به شهادت رسیدند

۷) چرا مردم ایران به مبارزه و مخالفت با حکومت اموی پرداختند ؟ مثال بزنید. مردم ایران که از ظلم و ستم و قوم گرایی امویان به ستوه آمده بودند از هر فرصتی برای مخالفت و مبارزه با حکومت اموی استفاده می کردند . ایرانیان در بسیاری از قیام ها و شورش هایی که علیه امویان به وقوع پیوست حضور موثری داشتند . برای مثال وقتی مختار ثقفی در کوفه به خونخواهی امام حسین و یارانش قیام کرد ایرانیان به او پیوستند .

۸) عباسیان چگونه به قدرت رسیدند ؟ در اواخر حکومت اموی آنها نمایندگان را به نقاط مختلف ایران از جمله خراسان فرستادند و مردم را به قیام علیه بنی امیه و حکومت یکی از افراد خاندان پیامبر (ص) دعوت کردند ، اما نمی گفتند منظورشان از آن فرد چه کسی است . ایرانیان مسلمان و به ویژه خراسانیان دعوت عباسیان را پذیرفتند و سرانجام ابومسلم سردار ایرانی در خراسان قیام کرد. او موفق شد امویان را شکست دهد و سَفّاح از خاندان عباسیان را به خلافت برساند

نکته: منصور، خلیفه ی دوم عباسی، شهر بغداد را بنا کرد و آن را مرکز خلافت عباسیان قرار داد

۹) کدام خلفای عباسی امامان شیعه را به زندان انداختند و به شهادت رساندند؟

منصور ، هارون الرشید ، متوکل

۱۰) آیا خلفای عباسی از ایرانیان در اداره حکومت استفاده میکردند؟ توضیح دهید؟

بله - خلفای عباسی بر خلاف امویان از ایرانیان در سمت های مهمی چون وزارت و فرماندهی سپاه و حکومت شهرها ، استفاده می کردند . البته بسیاری از ایرانیانی که به خدمت خلافت عباسی در آمدند ، سرنوشتی تلخ و ناگوار داشتند ، چنانکه منصور عباسی ناجوانمردانه ابومسلم خراسانی را به قتل رساند

نکته: منصور عباسی ناجوانمردانه ابومسلم خراسانی را به قتل رساند

ص ۶۲

۱۱) برمکیان چه کسانی بودند؟ برمکیان از خاندان های مشهور ایرانی بودند که در زمان خلافت هارون عهده دار وزارت و حکومت ولایات شدند و نفوذ و قدرت فراوان کسب کردند . خلیفه ناگهان بر آنان خشم گرفت و دستور داد آنها را از قدرت برکنار و زندانی کنند و به قتل برسانند

ص ۶۸

نکته: در قرن سوم هجری، خلافت عباسی رو به ضعف نهاد. در چنین شرایطی بود که به تدریج حکومت هایی در نقاط مختلف ایران شکل گرفت و تجزیه ی قلمرو پهناور خلافت آغاز شد.

۱۲) نخستین ایرانی که در مدینه به حضور پیامبر رسید و به اسلام مشرف شد چه کسی بود؟ درباره ی او توضیح دهید؟ سلمان فارسی بود سلمان در جنگ احزاب (خندق) حضور داشت و پیشنهاد کرد برای دفاع از شهر مدینه در مقابل حمله ی مشرکان ، خندقی حفر شود . پیامبر در باره او فرمود سلمان از اهل بیت ماست

نکته: پیامبر در مورد سلمان فارسی فرمود: سلمان از اهل بیت ماست

۱۳) ایرانیان چگونه به دین اسلام گرایش پیدا کردند؟ مردم ایران که در عصر باستان یکتاپرست بودند پس از درک پیام اسلام ، داوطلبانه این دین را پذیرفتند . پیام اسلام برابری و برادری بود . این پیام برای مردم ایران که از امتیازات طبقاتی اشراف ناخشنود بودند ، جذابیت فراوانی داشت . علاوه بر آن ، اخلاق و رفتار پیامبر و امامان شیعه ، نقش مهمی در علاقه مندی ایرانیان به دین اسلام داشت

۱۴) چرا ایرانیان علاقه و ارادت خاصی به حضرت علی (ع) و فرزندانش پیدا کردند؟
چون امام علی (ع) در دوران حکومت خود هیچ برتری و امتیازی برای اعراب، نسبت به غیر اعراب در نظر نمی گرفت

۱۵) حضور کدام امام و امام زادگان بزرگوار در ایران، تأثیر زیادی بر توجه و گرایش مردم ایران به دین اسلام گذاشت؟ امام رضا (ع) و خواهرش حضرت معصومه (س) و برادرش حضرت شاه چراغ

موفق باشید - حسین پور - دبیر مطالعات اجتماعی